

Obiekty turystyczne w województwie lubelskim w latach 2003-2009 na tle kraju

Wojciech Żuchowski

Polskie Towarzystwo Statystyczne, Oddział w Lublinie

Streszczenie: W artykule omówiono wybrane zagadnienia dotyczące turystyki w Polsce i woj. lubelskim. W oparciu o dane statystyczne z okresu 2003-2009 odnoszące się do liczby obiektów zbiorowego zakwaterowania, liczby miejsc noclegowych oraz liczby korzystających z obiektów turystycznych przedstawiono zmiany, także regionalne. W tekście zwrócono uwagę na niekorzystne tendencje zachodzące w ostatnich latach w turystyce Lubelszczyzny – liczba obiektów turystycznych, jak również liczba miejsc noclegowych ulega zmniejszeniu. Tym zjawiskom towarzyszy jednak pozytywny objaw – wzrost liczby osób korzystających z obiektów turystycznych zbiorowego zakwaterowania. Informacje zawarte w tablicach statystycznych wskazują na pozycję, znaczenie województw w polskiej turystyce oraz poszczególnych powiatów w turystyce woj. lubelskiego.

Stan i wykorzystanie turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania w Polsce jest przedmiotem stałego badania statystycznego prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny. Opiera się ono na sprawozdaniach o symbolach K-T1 i KT-1a. Przedmiotem niniejszej analizy jest sytuacja na rynku turystycznym woj. lubelskiego na tle kraju.

1. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania

W okresie siedmiu ostatnich lat, tj. w latach 2003-2009, liczba obiektów turystycznych w Polsce zmalała. Zmiany przebiegały w różny sposób w poszczególnych województwach. Istnienie tendencji spadkowej stwierdzamy – z jednej strony – w kilku województwach o bardzo dobrze rozwiniętej sieci obiektów turystycznych, takich jak zachodniopomorskie, dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, a z drugiej strony – w dwóch położonych przy wschodniej granicy województwach (lubelskie, podlaskie) słabo wyposażonych w infrastrukturę turystyczną, lecz posiadających niejednokrotnie większe walory turystyczne od niektórych województw, w których liczba obiektów turystycznych rośnie. Wymowną ilustracją trendów panujących w turystyce w poszczególnych województwach jest tab. 1.

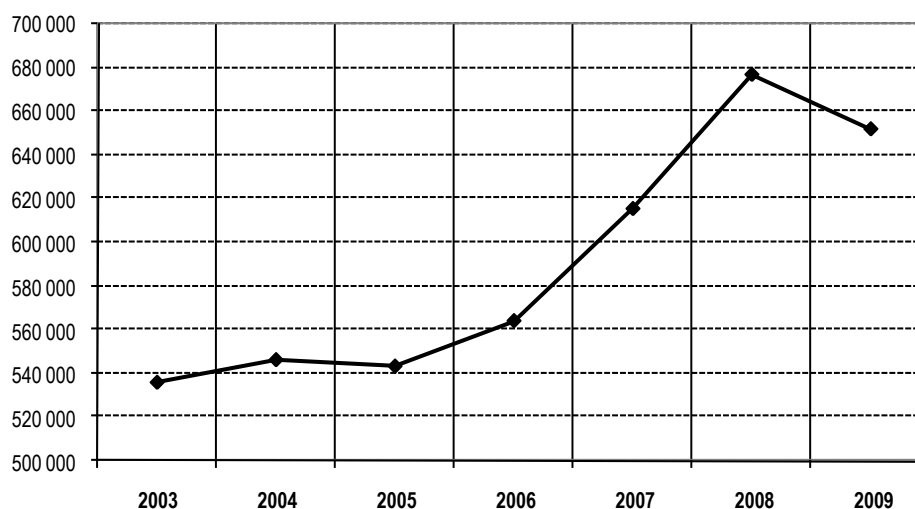
Najintensywniej kurczyła się sieć turystyczna w woj. lubelskim, zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim i podlaskim (spadek o 59 – 17,2%; o 172 – 17%; o 44 – 12,9% oraz o 20 – 10,6%). W dziewięciu województwach liczba obiektów turystycznych wzrosła – w największym zakresie w podkarpackim, warmińsko-mazurskim, mazowieckim oraz świętokrzyskim (odpowiednio o 18,3%, 17,5%, 12,6% oraz 9,2%, a w liczbach bezwzględnych wzrost ten wynosił 57, 58, 42, 12).

Zwróćmy uwagę na zmiany w bazie turystycznej województw tzw. ściany wschodniej. Spośród zaliczanych do tej grupy 5 województw jedynie w lubelskim i podlaskim zmniejszyła się liczba turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania. W woj. podkarpackim miał miejsce największy ich wzrost. Pozostałe dwa województwa „ściany wschodniej” znalazły się w czołówce – na drugim i czwartym miejscu – pod względem przyrostu liczby obiektów turystycznych.

Tab. 1. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania

	Obiekty zbiorowego zakwaterowania								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Różnica 2009-2003	2003 = 100
Polska	7 116	6 972	6 723	6 694	6 718	6 857	6 992	-124	98,3
dolnośląskie	782	727	712	694	720	736	723	-59	92,5
kujawsko-pomorskie	340	352	338	317	307	306	296	-44	87,1
lubelskie	344	352	331	314	307	298	285	-59	82,8
lubuskie	291	304	280	300	319	335	306	15	105,2
łódzkie	231	230	224	229	219	216	241	10	104,3
małopolskie	878	873	825	819	843	872	894	16	101,8
mazowieckie	334	352	332	331	320	325	376	42	112,6
opolskie	102	127	118	114	121	116	110	8	107,8
podkarpackie	312	294	312	335	336	355	369	57	118,3
podlaskie	188	188	180	176	169	166	168	-20	89,4
pomorskie	787	800	788	797	807	822	832	45	105,7
śląskie	474	454	441	426	394	423	473	-1	99,8
świętokrzyskie	131	124	119	111	129	123	143	12	109,2
warmińsko-mazurskie	332	341	353	365	371	384	390	58	117,5
wielkopolskie	579	540	530	516	508	540	547	-32	94,5
zachodniopomorskie	1 011	914	840	850	848	840	839	-172	83,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS Bank Danych Regionalnych (dotyczy również pozostałych tabel w artykule).

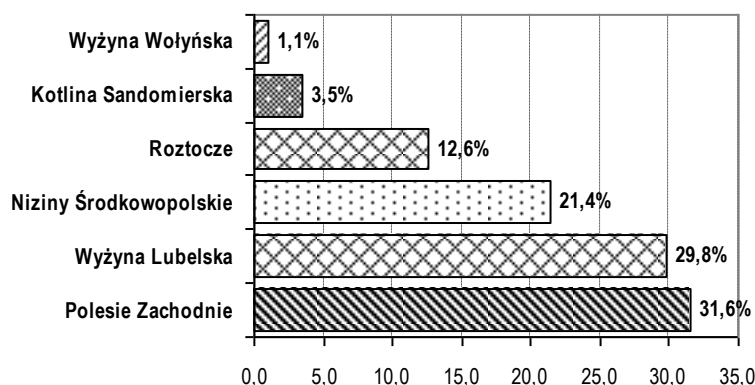
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS Bank Danych Regionalnych (dotyczy również pozostałych rysunków w artykule).

Najlepiej rozbudowaną bazę noclegową ma woj. małopolskie. W roku 2009 znajdowały się tu 894 obiekty zbiorowego zakwaterowania, co stanowiło 12,8% bazy krajowej. Od kilku lat wysunęło się ono na pierwsze miejsce, „detronizując” zachodniopomorskie, w którym w okresie 2003-2009 wystąpił największy co do wartości bezwzględnej spadek liczby obiektów turystycznych (o 172 obiekty). Czołową piątkę wraz z małopolskim tworzą: zachodniopomorskie, pomorskie, dolnośląskie i wielkopolskie. W każdym z nich liczba obiektów turystycznych przekracza 500. Na ich obszarze skupia się prawie 55% wszystkich obiektów turystycznych.

W okresie siedmiu lat odsetek ten nieznacznie się zmniejszył. Na przeciwnym biegunie odnajdujemy 5 województw: opolskie, świętokrzyskie, podlaskie, łódzkie, i lubelskie (razem 13,5% ogółu). Udział woj. lubelskiego z powodu zmniejszenia się liczby obiektów turystycznych obniżał się i w roku 2009 wynosił zaledwie 4,1% (w 2003 r. – 4,8%).

Liniowa funkcja trendu rozwoju bazy turystycznej w Polsce dla okresu 2003-2009 przyjęła postać $y = -21,679x + 6954,1$. Wynika z niej, że w tym okresie średnio w ciągu roku liczba obiektów zmniejszała się o 21. W woj. lubelskim malała o 11, podczas gdy w woj. podkarpackim liczba obiektów turystycznych wzrastała o 11.

Wśród wyróżnianych w tabelach obiektów turystycznych zbiorowego zakwaterowania w Polsce najważniejszą rolę w roku 2009 odgrywały hotele (23,4%). Ośrodki czasowe grupowały 17,1%, na kategorię nazwaną „pozostałe obiekty niesklasyfikowane”¹ przypadało 14,4%, na „inne obiekty hotelowe”² – 11,6% ogółu.

Rys. 2. Obiekty turystyczne w woj. lubelskim w 2009 r. Struktura procentowa wg regionów fizycznogeograficznych

Odmienne struktura charakteryzowała bazę turystyczną woj. lubelskiego. Tutaj najliczniejszą grupę stanowiły ośrodki czasowe obejmujące ponad 1/5 ogółu. Co siódmy obiekt zbiorowego zakwaterowania był innym obiektem hotelowym, jeszcze mniejszy udział (13,7%) miały hotele. Na szkolne schroniska młodzieżowe oraz pozostałe obiekty niesklasyfikowane przypadało po 11,6%.

Wśród powiatów Lubelszczyzny aż w 16 zmalała sieć turystyczna – w największym zakresie w powiecie biłgorajskim i w mieście Chełmie (spadek o 5, tj. o 50%, oraz o 4 obiekty – także o połowę), powiecie tomaszowskim (o 9, tj. 45%) oraz powiecie chełmskim (o 5 obiektów, tj. 41,7%). Aż o 12 obiektów zmalała baza turystyczna w powiatach zamojskim (spadek o 32,4%) oraz włodawskim (spadek o 21,1%). Pozytywne zmiany odnotowano w 7 powiatach. W dwóch liczba obiektów nie zmieniła się. Największy przyrost liczby obiektów turystycznych miał miejsce w powiecie lubelskim – względny wzrost o 133,3%, lecz bezwzględny tylko o 4 obiekty. W dalszej kolejności znalazły się powiaty łukowski i opolski (wzrost o 50%), powiat świdnicki (wzrost o 33,3%).

Najbardziej rozbudowaną bazę noclegową ma powiat włodawski. W roku 2003 znajdowało się tu 57 obiektów zbiorowego zakwaterowania, co stanowiło 16,6% bazy wojewódzkiej. W 2009 r. zlokalizowane tam obiekty (45) stanowiły 15,8% ogółu. Kolejne miejsca zajmują powiaty: puławski, m. Lublin, zamojski i lubartowski. Na ich terenie skupia się ponad 54% wszystkich obiektów turystycznych, a w okresie sześciu lat odsetek ten jeszcze się nieznacznie zwiększył. Na przeciwnym biegunie odnajdujemy 5 powiatów – rycki, kraśnicki, opolski, krasnostawski i hrubieszowski – razem dające udział zaledwie 4,2% ogółu.

W oparciu o podział kraju na regiony fizycznogeograficzne J. Kondrackiego [2002] przeprowadzono analizę lokalizacji obiektów turystycznych w znajdujących się na obszarze województwa regionach fizycznogeograficznych. Stwierdzono, że najwięcej, bo 42,5%, obiektów turystycznych woj. lubelskiego położonych jest na terenie podprovincji Wyżyny Lubelsko-Lwowskiej. Z tej liczby na makroregion Wyżyny Lubelskiej przypada 29,8%, a na Rostocze 12,6%. W obrębie podprovincji Polesia znajduje się 31,6% ogółu obiektów turystycznych,

¹ Obiekty, które w czasie niepełnego wykorzystania zgodnie z ich przeznaczeniem lub w części pełnią funkcję obiektu noclegowego dla turystów. Są to m.in. internaty, domy studenckie, hotele robotnicze, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego. Por. *Turystyka w 2009 r.*... 2010.

² Obiekt noclegowy podzielony na pokoje, podlegający jednemu zarządowi, świadczący pewne usługi, w tym przynajmniej codzienne sprząatanie pokoi, ślanie łóżek i mycie urządzeń sanitarnych (np. obiekt spełniający zadania hotelu, motelu lub pensjonatu, któremu nie została nadana kategoria). Por. *Turystyka w 2009 r.*... 2010.

głównie w makroregionie Polesia Zachodniego. Nieco mniej, bo 21,4%, leży na obszarze podprovincji Nizin Środkowopolskich, przede wszystkim na Nizinie Południowopodlaskiej. Na makroregion Kotliny Sandomierskiej będący częścią składową podprovincji Podkarpacie Północne przypada tylko 3,5%, a na tereny zaliczane do podprovincji Wyżyny Wołyńsko-Podolskiej jedynie 1,1% wszystkich obiektów zbiorowego zakwaterowania w woj. lubelskim. Spadek liczby obiektów turystycznych w omawianym okresie w znacznym stopniu dotknął infrastrukturę turystyczną makroregionu Roztocza – w ciągu siedmiu lat liczba obiektów zmalała o 36,8% – z 57 w roku 2003 do 36 w roku 2009. Oznacza to także spadek w udziale tego regionu w ogólnej liczbie obiektów turystycznych z 16,6% do 12,6% w roku 2009. Na Polesiu baza turystyczna zmniejszyła się o 1/4 – ze 120 do 90 obiektów. Nieznacznie – o 3,6% – wzrosła liczba obiektów na Wyżynie Lubelskiej, co można łączyć głównie z turystycznymi inwestycjami w Lublinie, w gminie Konopnica, Jastków, w powiecie świdnickim.

Tab. 2. Obiekty zbiorowego zakwaterowania w woj. lubelskim

	Obiekty zbiorowego zakwaterowania			
	2003	2009	Różnica 2009-2003	2003 = 100
województwo lubelskie	344	285	–59	82,8
powiat bialski	23	18	–5	78,3
powiat biłgorajski	10	5	–5	50,0
powiat chełmski	12	7	–5	58,3
powiat hrubieszowski	4	3	–1	75,0
powiat janowski	10	8	–2	80,0
powiat krasnostawski	3	3	0	100,0
powiat kraśnicki	3	2	–1	66,7
powiat lubartowski	23	20	–3	87,0
powiat lubelski	3	7	4	233,3
powiat łęczyński	6	4	–2	66,7
powiat łukowski	4	6	2	150,0
powiat opolski	2	3	1	150,0
powiat parczewski	20	15	–5	75,0
powiat puławski	35	39	4	111,4
powiat radzyński	6	7	1	116,7
powiat rycki	1	1	0	100,0
powiat świdnicki	3	4	1	133,3
powiat tomaszowski	20	11	–9	55,0
powiat włodawski	57	45	–12	78,9
powiat zamojski	37	25	–12	67,6
powiat m. Biała Podlaska	14	9	–5	64,3
powiat m. Chełm	8	4	–4	50,0
powiat m. Lublin	23	26	3	113,0
powiat m. Zamość	17	13	–4	76,5

Porównaniem dla ww. liczb niech będą dane z ogólnopolskiego rankingu powiatów. Pierwszą piątkę tworzą powiaty: jeleniogórski (280), m. Kraków (195), pucki (160), tatrzański (158) oraz nowosądecki (151). Średnia arytmetyczna dla statystycznego powiatu w Polsce wynosi 18,6. Odchylenie standardowe wynosiło 29,7 obiektu. Siedem lat wcześniej liczebność obiektów w powiatach była bardziej zróżnicowana – odchylenie standardowe wynosiło 31,5 przy średniej arytmetycznej 18,9.

W woj. lubelskim średnia arytmetyczna obiektów turystycznych w powiecie w ciągu siedmiu lat obniżyła się, a rozproszenie stało się mniejsze. W roku 2009 średnia wynosiła 11,9, odchylenie standardowe 11,7, podczas gdy w roku 2003 analogiczne dane wynosiły 14,3 oraz 13,7.

Nieco inny układ widzimy w przypadku wskaźnika średniej odległości [Żuchowski 1995] między obiektami turystycznymi obliczonej według wzoru:

$$R = \sqrt{\frac{s}{n}},$$

gdzie:

R – średnia odległość w km,

s – powierzchnia badanego obszaru w km²,

n – liczba obiektów turystycznych.

Największy dystans między obiektami turystycznymi występuje w powiecie kraśnickim (22,4 km) i jest ponad trzykrotnie wyższy od średniego dla Polski (6,7 km), a ponad dwukrotnie większy od średniego w naszym województwie. Najmniejsze odległości między obiektami zbiorowego zakwaterowania występują w powiatach miejskich, co nie dziwi. Nie zaskakuje także pierwsza pozycja powiatu puławskiego wśród powiatów ziemskich związana z licznymi obiektami w tzw. trójkącie turystycznym (Puławy, Kazimierz Dolny, Nałęczów).

Tab. 3. Średnie odległości w km między obiektami zbiorowego zakwaterowania w woj. lubelskim

	2003	2006	2009
	Odległość między obiektami w km		
Polska	6,6	6,8	6,7
województwo lubelskie	8,5	8,9	9,4
powiat bialski	10,9	11,5	12,4
powiat biłgorajski	13,0	13,7	18,3
powiat chełmski	12,2	13,7	16,4
powiat hrubieszowski	17,8	20,6	20,6
powiat janowski	9,4	9,9	10,5
powiat krasnostawski	19,5	22,7	18,5
powiat kraśnicki	18,3	18,3	22,4
powiat lubartowski	7,5	8,2	8,0
powiat lubelski	23,7	16,7	15,5
powiat łęczyński	10,3	11,3	12,6
powiat łukowski	18,7	15,2	15,2
powiat opolski	20,0	16,4	16,4
powiat parczewski	6,9	8,2	8,0
powiat puławski	5,2	5,2	4,9
powiat radzyński	12,7	12,7	11,7
powiat rycki	x	x	x
powiat świdnicki	12,5	10,8	10,8
powiat tomaszowski	8,6	10,0	11,6
powiat włodawski	4,7	4,8	5,3
powiat zamojski	7,1	7,9	8,6
powiat m. Biała Podlaska	1,9	1,9	2,3
powiat m. Chełm	2,1	2,4	3,0
powiat m. Lublin	2,5	2,5	2,4
powiat m. Zamość	1,3	1,5	1,5

Jak widać z tab. 3, wartość bezwzględna tej teoretycznej miary generalnie zwiększa się, co jest skutkiem rosnącego ujemnego salda obiektów likwidowanych i nowo otwieranych.

O korzystnej sytuacji możemy mówić w wypadku hoteli. Liczba hoteli w Polsce w omawianym okresie zwiększyła się o 41,5%. Wzrost zanotowano we wszystkich województwach.

Spośród szesnastu województw w okresie 2003-2009 w największym stopniu wzrosła liczba hoteli w woj. świętokrzyskim (z 28 do 52, tj. o 85,7%), ale chyba najbardziej spektakularny jest przypadek woj. małopolskiego, w którym w okresie siedmiu lat zaobserwowano wzrost liczby hoteli ze 136 do 231 (o 69,9%). Udział hoteli miasta Krakowa w liczbie wszystkich hoteli woj. małopolskiego wzrósł z 50,7% do 51,9%. W samym Krakowie przybyło 51 obiektów (z 69 w roku 2003 do 120 w roku 2009). Jest to najlepszy wynik wśród wszystkich powiatów naszego kraju. Dwa kolejne miejsca przypadły Poznaniowi (wzrost liczby hoteli o 15) i Kielcom (wzrost o 12 obiektów tego rodzaju).

Tab. 4. Hotele w woj. lubelskim

	Hotele			
	2003	2009	Różnica 2009-2003	2003 = 100
województwo lubelskie	28	39	11	139,3
powiat bialski	1	2	1	200,0
powiat biłgorajski	1	1	0	100,0
powiat janowski	1	2	1	200,0
powiat krasnostawski	1	2	1	200,0
powiat kraśnicki	2	1	-1	50,0
powiat lubartowski	0	1	1	x
powiat lubelski	1	2	1	200,0
powiat opolski	0	1	1	x
powiat puławski	5	5	0	100,0
powiat włodawski	1	0	-1	x
powiat zamojski	0	1	1	x
powiat m. Biała Podlaska	2	4	2	200,0
powiat m. Chełm	2	1	-1	50,0
powiat m. Lublin	7	11	4	157,1
powiat m. Zamość	4	5	1	125,0

Województwo lubelskie pod względem dynamiki wzrostu liczby hoteli w omawianym okresie nie wypadło najgorzej – uplasowało się na 9. miejscu w kraju (wzrost o 39,9%), ale pod względem liczby hoteli sytuacja już nie wygląda tak dobrze. W roku 2009 tylko w 14 powiatach naszego województwa znajdowały się obiekty turystyczne spełniające kryteria hotelu. Blisko 2/3 z ogólnej liczby hoteli w województwie znajduje się w Lublinie (11, tj. 28,2%), w powiecie puławskim i m. Zamościu (po 5, tj. po 12,8%) oraz w Białej Podlaskiej (4, tj. 10,3%).

Tendencję rozwojową liczby hoteli w Polsce w latach 2003-2009 wyraża funkcja liniowa o postaci $y = 76,714x + 1032,4$. Z funkcji wynika, że średnio w ciągu roku liczba hoteli rosła o 76,7. W woj. małopolskim wzrost ten wynosił 14,8, wielkopolskim – 10,7. W woj. lubelskim równanie linii trendu przyjęło postać $y = 2,6071x + 24,571$, co oznacza średni wzrost liczby hoteli o 2,6.

Należy jeszcze wspomnieć o wyodrębnianej w badaniu turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania od roku 2004 [*Turystyka w 2009 r...* 2010] grupie „inne obiekty hotelowe”. Systematycznie wzrasta jej liczebność – w Polsce w okresie 2004-2009 przybywało ich średnio co roku 50. W woj. lubelskim grupa ta jest liczniejsza od grupy hoteli.

W okresie 2003-2009 wśród obiektów bazy turystycznej naszego kraju odnotowano spadek liczby ośrodków wczasowych o 26,2%. Ich udział wśród wszystkich obiektów zbiorowego zakwaterowania także zmniejszył się

z 22,8% w roku 2003 do 17,1% w roku 2009. Jedynym województwem, w którym miał miejsce wzrost liczby ośrodków wczasowych, było woj. warmińsko-mazurskie. W pozostałych województwach te obiekty ulegały w mniejszym lub większym stopniu likwidacji. W woj. mazowieckim spadek liczby ośrodków wczasowych sięgnął 60,7%. Na Lubelszczyźnie w omawianym okresie zamknięto 17 ośrodków, co oznacza spadek liczby o 22,4%.

Tab. 5. Ośrodki wczasowe w woj. lubelskim

	Ośrodki wczasowe							Różnica 2009-2003	2003 = 100
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009		
województwo lubelskie	76	79	70	66	61	58	59	-17	77,6
powiat hrubieszowski	0	0	0	0	0	0	1	1	x
powiat janowski	1	1	1	1	1	1	2	1	200,0
powiat lubartowski	7	7	6	7	6	6	7	0	100,0
powiat łęczyński	3	3	3	2	2	2	2	-1	66,7
powiat opolski	1	0	0	0	0	0	0	-1	0,0
powiat parczewski	12	12	10	10	10	10	9	-3	75,0
powiat puławski	1	1	0	0	0	0	0	-1	0,0
powiat tomaszowski	6	6	7	4	4	2	2	-4	33,3
powiat włodawski	36	38	33	32	29	28	25	-11	69,4
powiat zamojski	8	10	9	10	9	9	9	1	112,5
powiat m. Lublin	0	0	0	0	0	0	2	2	x

W strukturze obiektów turystycznych woj. lubelskiego ośrodki wczasowe nadal przeważają, choć ich odsetek zmniejsza się. W roku 2003 stanowiły 22,1% ogółu obiektów turystycznych, a w roku 2009 już 20,7%. Ośrodki wczasowe lokalizowano najczęściej nad jeziorami występującymi głównie na Polesiu. W roku 2003 na terenach zaliczanych do regionu Polesia znajdowało się prawie 75% tego rodzaju obiektów w województwie, w roku 2009 stanowiły one jeszcze przeszło 66%. Roztocze w znacznie mniejszym stopniu przyciągało inwestorów, stąd udział tego regionu w ogólnej liczbie ośrodków wczasowych w roku 2009 wynosił 18,6%.

2. Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania

W Polsce w okresie 2003-2009 mimo zmniejszenia się liczby obiektów zbiorowego zakwaterowania liczba miejsc noclegowych wzrosła o 1,7%. Jedynie w 5 województwach miał miejsce spadek, największy w woj. podlaskim (o 11,4%) i lubelskim (o 11,1%). Nieco inaczej wygląda to zagadnienie, gdy rozpatrujemy wartości bezwzględne. W takim ujęciu na pierwsze miejsce wysunęło się woj. zachodniopomorskie, gdzie od 2003 r. do 2009 r. zlikwidowano 11,8 tys. miejsc noclegowych. W dalszej kolejności usytuowały się: woj. pomorskie (-5,6 tys.), lubelskie (-2,4 tys.), podlaskie (-1,5 tys.) i wielkopolskie (-1,1 tys.).

Tab. 6. Miejsca noclegowe w obiektach zbiorowego zakwaterowania

	Miejsca noclegowe				Linia trendu
	2003	2009	Różnica 2009-2003	2003 = 100	
Polska	596 460	606 501	10 041	101,7	$y = 2\,392,3x + 577\,751$
dolnośląskie	49 590	51 135	1 545	103,1	$y = 269,71x + 46\,726$
kujawsko-pomorskie	25 501	26 023	522	102,0	$y = -73,357x + 25\,785$
lubelskie	21 263	18 909	-2 354	88,9	$y = -494,11x + 21\,738$
lubuskie	18 119	23 328	5 209	128,7	$y = 1036x + 16\,779$
łódzkie	15 210	18 094	2 884	119,0	$y = 377,96x + 14\,572$
małopolskie	65 074	68 813	3 739	105,7	$y = 747,89x + 62\,199$
mazowieckie	36 307	40 740	4 433	112,2	$y = 600,39x + 35\,517$
opolskie	6 981	7 830	849	112,2	$y = 79,179x + 7\,284,9$
podkarpackie	18 161	22 238	4 077	122,4	$y = 811,18x + 16\,501$
podlaskie	12 897	11 424	-1 473	88,6	$y = -285,32x + 12\,965$
pomorskie	87 026	81 444	-5 582	93,6	$y = -717,75x + 88\,054$
śląskie	35 118	39 266	4 148	111,8	$y = 380,46x + 34\,067$
świętokrzyskie	8 478	10 937	2 459	129,0	$y = 402x + 7\,425,7$
warmińsko-mazurskie	35 869	38 366	2 497	107,0	$y = 575,57x + 35\,088$
wielkopolskie	39 541	38 448	-1 093	97,2	$y = -152,57x + 38\,398$
zachodniopomorskie	121 325	109 506	-11 819	90,3	$y = -1\,165x + 114\,649$

W okresie 7 lat baza noclegowa w Polsce powiększyła się o 10 tys. miejsc, co świadczy o tym, że nowo powstające obiekty turystyczne dysponują większą liczbą łóżek niż obiekty zlikwidowane. Najwyższy wzrost liczby miejsc noclegowych miał miejsce w woj. świętokrzyskim (o 29%), o 28,7% w lubuskim, a o 22,4% w podkarpackim.

Tendencję rozwojową liczby miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania w Polsce w latach 2003-2009 wyraża funkcja liniowa $y = 2392,3x + 577751$. Wynika z niej, że w tym okresie średnio w ciągu roku liczba miejsc noclegowych wzrastała o 2,4 tys. W okresie od roku 2005 (minimum) co-rocennie przybywało blisko 10 tys. miejsc noclegowych.

Na każde 1000 miejsc noclegowych w Polsce 180 należało do obiektów turystycznych woj. zachodniopomorskiego, 134 do obiektów działających na terenie woj. pomorskiego, a 113 znajdowało się w obiektach położonych w woj. małopolskim. Prawie 2/3 wszystkich miejsc noclegowych skupionych było w sześciu województwach – trzech wymienionych wyżej oraz dolnośląskim, mazowieckim i śląskim.

Wśród wyróżnionych w opracowaniach GUS rodzajach obiektów zbiorowego zakwaterowania znaczący wzrost liczby miejsc noclegowych wystąpił w hotelach.

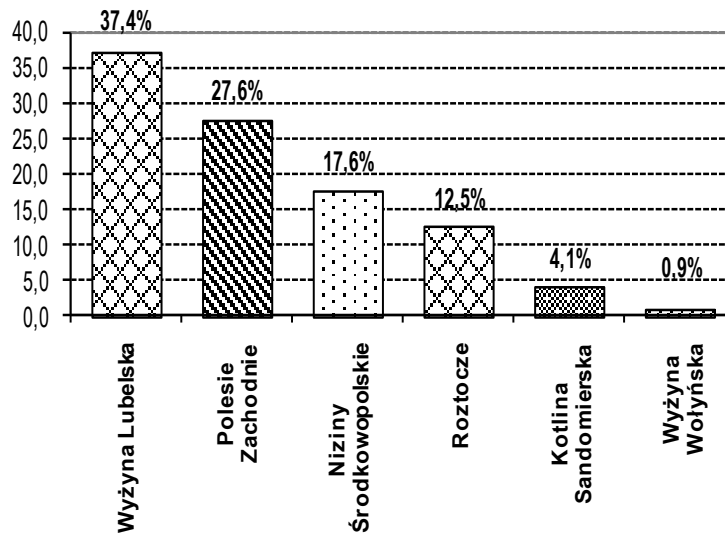
W okresie 2003-2009 przybyło w nich 48,4 tys. miejsc (wzrost o 41,4%). O 75,6% wzrosła liczba miejsc noclegowych w hotelach woj. świętokrzyskiego. Średnio w roku przybywało ich 292. Na drugim miejscu pod względem wielkości wskaźnika wzrostu liczby miejsc noclegowych w hotelach znalazło się woj. śląskie (wzrost o 66,8%), a następnie małopolskie (65,1%). Równania linii trendu wykazywały średnioroczny przyrost liczby miejsc noclegowych w hotelach w tych województwach odpowiednio o 849 oraz o 1690.

Tab. 7. Miejsca noclegowe w hotelach

	Miejsca noclegowe							Linia trendu
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Polska	117 138	122 901	127 501	133 753	141 121	155 819	165 595	$y = 8\,029,5x + 105\,572$
dolnośląskie	14 171	13 999	13 594	14 882	15 800	16 216	17 544	$y = 598,54x + 12\,778$
kujawsko-pomorskie	4 232	4 588	5 316	5 552	5 583	6 130	6 488	$y = 361,39x + 3\,967,1$
lubelskie	2 611	2 456	2 643	3 209	3 255	3 615	3 194	$y = 167,11x + 2\,329,1$
lubuskie	3 816	3 623	3 655	3 693	4 383	4 494	4 713	$y = 184,32x + 3\,316,6$
łódzkie	4 401	4 245	4 259	4 604	5 241	6 099	7 132	$y = 460,11x + 3\,299,7$
małopolskie	14 799	16 187	15 609	17 245	20 425	22 995	24 432	$y = 1\,690,4x + 12\,052$
mazowieckie	20 478	22 848	22 805	22 086	22 004	27 074	24 898	$y = 746,82x + 20\,183$
opolskie	1 437	1 345	1 375	1 290	1 442	1 387	1 396	$y = x + 1\,377,7$
podkarpackie	3 200	3 111	3 281	3 558	3 395	4 094	4 503	$y = 213,89x + 2\,736,1$
podlaskie	2 226	2 118	2 292	2 274	2 324	2 054	2 291	$y = 3,5357x + 2\,211,4$
pomorskie	8 971	9 835	10 463	10 635	11 618	12 024	13 722	$y = 706,64x + 8\,211,7$
śląskie	9 212	9 914	12 085	12 278	11 264	12 982	15 364	$y = 848,96x + 8\,475,4$
świętokrzyskie	2 453	2 569	2 782	3 210	3 520	3 502	4 307	$y = 291,64x + 2\,025,3$
warmińsko-mazurskie	8 333	8 339	8 683	9 590	9 760	10 391	10 541	$y = 421,61x + 7\,690,3$
wielkopolskie	9 740	10 219	10 668	11 342	11 724	13 332	14 681	$y = 789,46x + 8\,514,4$
zachodniopomorskie	7 058	7 505	7 991	8 305	9 383	9 430	10 389	$y = 544,11x + 6\,403,7$

W woj. lubelskim powiatowa średnia arytmetyczna miejsc noclegowych w obiektach turystycznych w roku 2009 wynosiła 788 miejsc i była prawie o 100 miejsc niższa od średniej z 2003 r. Tylko 8 powiatów przekraczało tę wartość. Obiekty turystyczne powiatu puławskiego dysponowały przeszło 5 razy większą liczbą miejsc noclegowych. Na drugim miejscu znalazł się powiat włodawski z 2 671 miejscami, do niedawna największy potentat w tym zakresie. W Polsce największą liczbą miejsc noclegowych w roku 2009 dysponowała Warszawa (22 914). W Krakowie było ich 22 474, a w powiecie kołobrzeskim – 21 112. W przeciętnym polskim powiecie znajdowało się 1 615 miejsc noclegowych.

Rys. 3. Miejsca noclegowe w obiektach turystycznych woj. lubelskiego w 2009 r.
Struktura procentowa wg regionów fizycznogeograficznych

W ośmiu powiatach w omawianym okresie wzrosła liczba miejsc noclegowych. W największym stopniu wzrosła liczba miejsc noclegowych w obiektach turystycznych powiatu lubelskiego – przeszło trzykrotnie – choć w liczbach bezwzględnych nie przedstawia się to tak wspaniale (wzrost o 116 miejsc). Na tym polu bezapelacyjnie króluje powiat puławski, w którym w okresie 7 lat przybyło 1 677 miejsc noclegowych, co daje względny wzrost o 71%.

Spośród makroregionów geograficznych największą liczbą miejsc noclegowych dysponowała Wyżyna Lubelska (7 063), a to za sprawą czterech miast – Lublina (2 391), Nałęczowa (1 537), Kazimierza Dolnego (1 432) oraz Zamościa (993). Miejsca noclegowe w obiektach turystycznych Roztocza (2 363) stanowiły tylko 12,5% ogółu miejsc noclegowych Lubelszczyzny, o 4,9 p.p. mniej niż w roku 2003.

3. Turyści korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania

W ciągu siedmiu lat, od roku 2003 poczynając, we wszystkich województwach miał miejsce wzrost liczby turystów korzystających z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania. W Polsce liczba osób korzystających z obiektów zbiorowego zakwaterowania wzrosła o 32,2%, a w 6 województwach wzrost ten przewyższał średnią krajową. Największe zmiany *in plus* wystąpiły w woj. łódzkim oraz mazowieckim.

W roku 2009 spośród 19,4 mln korzystających z obiektów turystycznych co 7. turysta uczynił to w woj. mazowieckim i małopolskim, co 11. nocował w obiektach woj. dolnośląskiego, zachodniopomorskiego i śląskiego, ale tylko co 84. zatrzymywał się w turystycznych obiektach woj. opolskiego, co 50. – świętokrzyskiego, co 44. – podlaskiego. W przeciętnym polskim powiecie z noclegów w 2009 r. korzystało 51 473 turystów. Spośród wszystkich 379 powiatów tę średnią powiatową przekroczyło tylko 76.

Tab. 8. Miejsca noclegowe w obiektach zbiorowego zakwaterowania w woj. lubelskim

	Miejsca noclegowe			
	2003	2009	Różnica 2009-2003	2003 = 100
województwo lubelskie	21 263	18 909	-2 354	88,9
powiat bialski	735	719	-16	97,8
powiat biłgorajski	566	209	-357	36,9
powiat chełmski	483	403	-80	83,4
powiat hrubieszowski	313	159	-154	50,8
powiat janowski	943	718	-225	76,1
powiat krasnostawski	120	131	11	109,2
powiat kraśnicki	76	66	-10	86,8
powiat lubartowski	1 695	1 158	-537	68,3
powiat lubelski	55	171	116	310,9
powiat łęczyński	232	121	-111	52,2
powiat łukowski	224	260	36	116,1
powiat opolski	79	144	65	182,3
powiat parczewski	1 135	792	-343	69,8
powiat puławski	2 363	4 040	1 677	171,0
powiat radzyński	109	95	-14	87,2
powiat rycki	51	4	-47	7,8
powiat świdnicki	58	120	62	206,9
powiat tomaszowski	1 167	792	-375	67,9
powiat włodawski	3 676	2 671	-1 005	72,7
powiat zamojski	2 485	1 599	-886	64,3
powiat m. Biała Podlaska	545	686	141	125,9
powiat m. Chełm	385	467	82	121,3
powiat m. Lublin	2 538	2 391	-147	94,2
powiat m. Zamość	1 230	993	-237	80,7

Co 30. turysta z ogółu korzystających z bazy turystycznej Polski nocował w obiektach położonych na terenie woj. lubelskiego. Wybierano najczęściej Lublin oraz powiat puławski – na te dwa powiaty przypadała przeszło połowa wszystkich noclegów. W Lublinie ponad $\frac{3}{4}$ turystów korzystających z noclegów zatrzymywało się w hotelach, w Zamościu – ponad $\frac{2}{3}$. W rankingu najczęściej wykorzystywanych jako miejsce noclegu powiatów Polski Lublin zajmuje 19., powiat puławski 20., Zamość 84., a powiat zamojski 106. miejsce. Przodują na tym polu: Warszawa (2,1 mln korzystających z noclegu) oraz Kraków (1,3 mln), a powiat tatrzański zajmuje szóste miejsce.

Dynamika zwiększania się liczby korzystających z noclegów w woj. lubelskim nie należała do rekordowych, ale umożliwiła wyprzedzenie w tym zakresie pięciu województw. Wśród powiatów Lubelszczyzny sytuacja była w omawianym okresie zróżnicowana – w 11 powiatach liczba korzystających z noclegów zmalała, niejednokrotnie bardzo znacznie (powiat rycki, chełmski). Imponować musi czterestokrotny wzrost liczby korzystających z noclegów w powiecie opolskim. W okresie 2003-2009 ich liczba średnio w roku wzrastała o 1 417. Na uwagę zasługują także liczby z powiatów lubelskiego i łukowskiego.

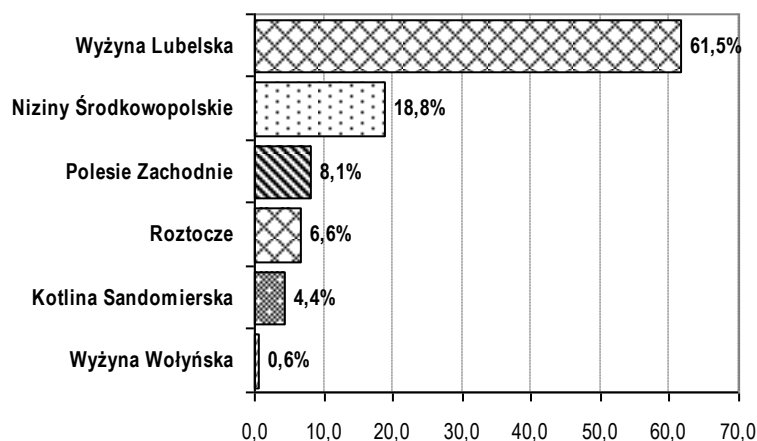
W woj. lubelskim w roku 2009 średnio na powiat przypadało 27 177 korzystających z noclegów. Tylko w 5 powiatach liczba korzystających z noclegów była większa od średniej powiatowej.

Tab. 9. Korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2003 = 100
Polska	14 644 254	15 746 498	16 597 202	17 512 115	18 947 160	19 556 102	19 353 712	132,2
dolnośląskie	1 592 240	1 679 821	1 740 073	1 849 727	2 022 808	2 012 586	1 802 421	113,2
kujawsko-pomorskie	561 285	627 552	662 705	700 372	756 208	778 400	766 376	136,5
lubelskie	536 286	546 631	543 686	564 472	615 782	677 166	652 245	121,6
lubuskie	502 419	529 006	542 296	568 364	649 679	703 590	610 687	121,5
łódzkie	542 355	589 825	618 479	723 515	816 077	891 886	923 682	170,3
małopolskie	2 047 146	2 305 132	2 493 045	2 633 788	2 830 461	2 711 416	2 720 627	132,9
mazowieckie	1 749 373	1 991 560	2 162 082	2 320 274	2 497 898	2 708 116	2 786 608	159,3
opolskie	166 503	190 973	189 099	195 974	218 663	242 127	230 249	138,3
podkarpackie	499 154	478 215	546 755	564 387	592 621	619 372	654 908	131,2
podlaskie	370 987	376 135	398 271	403 936	464 249	462 169	437 853	118,0
pomorskie	1 263 375	1 309 321	1 345 074	1 423 353	1 578 196	1 595 316	1 610 730	127,5
śląskie	1 170 530	1 338 935	1 530 951	1 579 037	1 588 721	1 647 814	1 693 286	144,7
świętokrzyskie	291 332	302 667	295 590	334 595	391 615	353 990	383 918	131,8
warmińsko-mazurskie	708 653	762 698	758 021	818 723	869 005	906 053	850 165	120,0
wielkopolskie	1 162 185	1 214 621	1 226 675	1 287 562	1 382 897	1 503 521	1 457 303	125,4
zachodniopomorskie	1 480 431	1 503 406	1 544 400	1 544 036	1 672 280	1 742 580	1 772 654	119,7

Tab. 10. Korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania w woj. lubelskim

	Korzystający z noclegów ogółem I-XII							2003 = 100
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
województwo lubelskie	536 286	546 631	543 686	564 472	615 782	677 166	652 245	121,6
powiat bialski	32 762	32 591	30 107	28 973	32 934	32 688	29 801	91,0
powiat biłgorajski	4 832	6 315	5 982	6 458	8 838	9 257	8 290	171,6
powiat chełmski	9 951	7 474	7 874	6 473	6 067	4 040	3 087	31,0
powiat hrubieszowski	3 698	4 025	7 920	5 551	3 862	3 336	4 221	114,1
powiat janowski	13 139	13 899	12 644	11 277	20 660	24 434	21 083	160,5
powiat krasnostawski	4 050	5 300	6 516	7 946	10 619	9 864	8 933	220,6
powiat krasnicki	5 010	4 365	4 213	4 596	4 154	4 977	2 894	57,8
powiat lubartowski	19 524	14 548	9 701	11 142	11 337	11 778	12 539	64,2
powiat lubelski	3 013	3 948	3 861	6 493	6 876	11 525	9 099	302,0
powiat łęczyński	1 042	670	801	1 245	1 588	1 507	654	62,8
powiat łukowski	2 930	9 459	10 002	13 332	12 399	15 880	8 898	303,7
powiat opolski	537	1 181	2 252	3 583	7 051	7 425	8 000	1489,8
powiat parczewski	8 440	7 676	4 384	3 347	4 535	6 185	9 383	111,2
powiat puławski	118 970	118 571	114 846	119 102	130 474	180 015	176 803	148,6
powiat radzyński	3 861	4 613	4 249	4 619	5 129	4 749	3 762	97,4
powiat rycki	2 751	2 514	1 829	1 126	0	1 817	504	18,3
powiat świdnicki	2 706	3 995	5 135	4 925	5 378	5 477	4 917	181,7
powiat tomaszowski	21 162	19 259	19 292	13 487	15 323	11 366	11 655	55,1
powiat włodawski	31 380	24 915	26 587	20 801	21 181	27 077	22 262	70,9
powiat zamojski	34 518	37 836	31 224	34 650	32 531	38 435	37 323	108,1
powiat m. Biała Podlaska	22 774	20 235	18 630	20 793	24 309	21 018	19 539	85,8
powiat m. Chełm	11 880	18 455	21 758	25 283	27 773	32 938	11 577	97,4
powiat m. Lublin	142 073	142 656	152 306	166 790	177 402	166 499	191 298	134,6
powiat m. Zamość	35 283	42 131	41 573	42 480	45 362	44 879	45 723	129,6

Rys. 4. Korzystający z noclegów w obiektach turystycznych woj. lubelskiego w 2009 r.
Struktura procentowa wg regionów fizycznogeograficznych

Liczby przedstawione w ujęciu regionalnym, a dotyczące korzystających z noclegów, wskazują na wielką dominację, głównie za sprawą obiektów turystycznych, m. Lublina, makroregionu Wyżyny Lubelskiej (przeszło dwukrotnie wyższy udział niż w przypadku liczby obiektów). Ponad 3/4 liczby korzystających z noclegów w obiektach położonych na terenie Wyżyny Lubelskiej nocowało w Lublinie (191,3 tys.), Kazimierzu Dolnym (81,6 tys.) oraz Nałęczowie (46,8 tys.). W Puławach, położonych w obrębie mezoregionu Doliny Wisły Środkowej, korzystało z noclegu 45,1 tys. turystów. Roztocze w roku 2009 przyjęło na nocleg w swych obiektach turystycznych tylko 43,2 tys. osób, o 16,7% mniej niż w roku 2003.

Cudzoziemcy stanowili ok. 20% wszystkich korzystających z obiektów zbiorowego zakwaterowania w Polsce (w roku 2003 – 22,8%). Najwięcej – 810,5 tys. – turystów zagranicznych nocowało w obiektach woj. małopolskiego, a w woj. mazowieckim – 803,6 tys. – co stanowiło 41,8% wszystkich cudzoziemców korzystających z noclegów.

Na woj. lubelskie w roku 2009 przypadło zaledwie 2% ogółu cudzoziemców korzystających z noclegów (w roku 2003 – 2,8%). Obiekty turystyczne Lublina przyjęły na nocleg 41,7 tys. turystów zagranicznych, tj. o 9,4 p.p. więcej niż w roku 2003. Prawie 70% korzystających z noclegów cudzoziemców nocowało w obiektach położonych na terenie Wyżyny Lubelskiej. W 2009 r. turyści zagraniczni stanowili 12,1% korzystających z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Województwo lubelskie w roku 2009 najczęściej odwiedzali mieszkańcy Izraela – 27,1% cudzoziemców korzystających z noclegów [*Turystyka w 2009 r...* 2010]. Obywatele naszych wschodnich sąsiadów – Białorusi i Ukrainy – stanowili 6,6% oraz 12,6% ogółu cudzoziemców korzystających z obiektów zbiorowego zakwaterowania. Przed siedmiu laty odsetki te były wyższe – odpowiednio 12,9% oraz 23,8%.

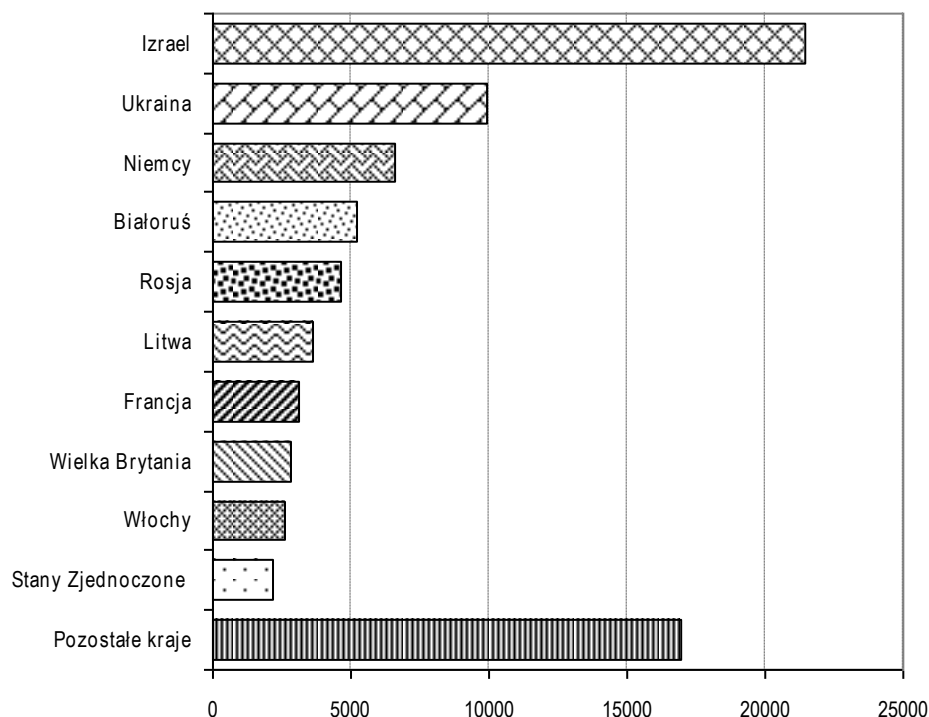

Tab. 11. Cudzoziemcy korzystających z noclegów w obiektach turystycznych

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2003 = 100
Polska	3 331 870	3 934 946	4 310 401	4 313 578	4 387 404	4 046 312	3 861 942	115,9
dolnośląskie	371 619	433 311	471 005	487 118	507 871	448 136	365 217	98,3
kujawsko-pomorskie	67 777	79 165	86 691	85 347	83 828	77 398	65 307	96,4
lubelskie	91 901	90 148	92 042	99 702	97 468	81 481	79 121	86,1
lubuskie	127 665	154 976	153 693	167 441	178 981	196 296	151 568	118,7
łódzkie	73 726	92 552	96 366	109 336	121 933	115 359	115 503	156,7
małopolskie	553 700	725 586	889 479	935 019	979 429	828 956	810 496	146,4
mazowieckie	650 528	766 979	795 325	782 014	798 636	809 563	803 579	123,5
opolskie	29 192	35 305	33 043	33 231	36 601	34 931	30 984	106,1
podkarpackie	62 691	61 917	62 178	64 106	66 232	62 798	62 996	100,5
podlaskie	88 301	79 035	85 981	88 998	90 984	68 737	68 892	78,0
pomorskie	245 517	272 444	293 811	286 622	281 967	245 551	254 713	103,7
śląskie	150 339	196 277	263 149	273 693	272 672	259 506	236 482	157,3
świętokrzyskie	29 271	33 256	25 091	24 899	30 311	24 689	23 469	80,2
warmińsko-mazurskie	200 028	216 805	219 186	186 476	180 856	155 346	149 429	74,7
wielkopolskie	252 611	267 526	267 092	264 982	247 572	257 369	243 469	96,4
zachodniopomorskie	337 004	429 664	476 269	424 594	412 063	380 196	400 717	118,9

Tab. 12. Cudzoziemcy korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania w woj. lubelskim

	Cudzoziemcy korzystający z noclegów ogółem I-XII							2003 = 100
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
województwo lubelskie	91 901	90 148	92 042	99 702	97 468	81 481	79 121	86,1
powiat bialski	15 310	14 813	14 261	13 560	13 601	13 188	12 752	83,3
powiat biłgorajski	167	348	283	485	494	599	465	278,4
powiat chełmski	2 528	2 052	2 438	2 148	1 910	1 124	1 109	43,9
powiat hrubieszowski	527	180	189	292	178	336	20	3,8
powiat janowski	164	245	264	252	806	629	430	262,2
powiat krasnostawski	366	422	563	509	688	556	408	111,5
powiat kraśnicki	608	590	562	507	529	407	301	49,5
powiat lubartowski	132	300	506	171	159	298	277	209,8
powiat lubelski	463	624	541	714	555	569	769	166,1
powiat łęczyński	25	12	0	1	0	0	24	96,0
powiat łukowski	96	104	99	145	95	98	138	143,8
powiat opolski	122	129	182	137	87	93	47	38,5
powiat parczewski	146	103	113	110	61	96	93	63,7
powiat puławski	6 129	6 041	6 176	5 788	6 216	5 322	4 413	72,0
powiat radzyński	245	270	261	403	272	310	317	129,4
powiat rycki	228	123	67	28	0	0	0	0,0
powiat świdnicki	476	790	888	799	483	228	255	53,6
powiat tomaszowski	3 138	1 702	2 000	1 464	1 020	522	413	13,2
powiat włodawski	482	406	231	204	147	179	278	57,7
powiat zamojski	963	517	822	740	534	915	880	91,4
powiat m. Biała Podlaska	9 833	7 691	6 234	6 827	7 695	3 861	3 763	38,3
powiat m. Chełm	3 017	2 065	2 228	2 051	1 538	1 319	975	32,3
powiat m. Lublin	39 828	41 416	42 104	49 560	47 731	41 014	41 724	104,8
powiat m. Zamość	6 908	9 205	11 030	12 807	12 669	9 818	9 270	134,2

Rys. 5. Cudzoziemcy korzystający z noclegu w obiektach turystycznych woj. lubelskiego w 2009 r.

Sytuację w lubelskiej turystyce w omawianym okresie można oceniać różnie. Jeśli rozpatruje się ją przez pryzmat bazy noclegowej, to stwierdza się jej regres. Liczba obiektów turystycznych zmniejszyła się, zmalała liczba miejsc noclegowych, co daje podstawę do niepokoju o tę gałąź gospodarki województwa.

Ale nie tylko niekorzystne zjawiska miały miejsce w tym czasie w turystyce. Uwidacznia się wzrost liczby osób korzystających z obiektów zbiorowego zakwaterowania. Pozytywnie należy ocenić postęp poczyniony w ostatnich latach w rozwoju ilościowym i jakościowym hoteli. Kontynuacja istniejącego trendu – budowa jeszcze większej liczby hoteli – być może przyczyni się do większego napływu turystów zagranicznych.

Literatura

- GLÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY, DEPARTAMENT BADAŃ SPOŁECZNYCH (2010): *Turystyka w 2009 r.* Warszawa, Główny Urząd Statystyczny.
- KONDRACKI J. (2002): *Geografia regionalna Polski*. Warszawa, Wydaw. Naukowe PWN.
- URZĄD STATYSTYCZNY W LUBLINIE (2010): *Turystyka w województwie lubelskim w 2009 r.* Urząd Statystyczny w Lublinie.
- ŻUCHOWSKI W. (1995): *Charakterystyka miast Lubelszczyzny*. „Wiadomości Statystyczne”, nr 6.